

45. zasedání presidia Československé akademie věd dne 14.III.1973

Bod pořadu:

Věc: Návrh na uspořádání celostátního semináře komunistů v
oborech pedagogika a psychologie

Zdůvodnění:

Návrh se předkládá na základě rozhodnutí stranických orgánů o uspořádání celostátních ideologických seminářů komunistů v jednotlivých oblastech společenských věd v letech 1972-73.

Návrh usnesení:

Viz příloha I.

Projednáno:

s místopředsedou ČSAV
akademikem J.Poulikem;
s členem presidia ČSAV
čl.koresp.G.Pavlovičem;
ve vědeckém kolegiu pedagogiky
a psychologie dne 28.2.1973

Přílohy :

- I. Návrh usnesení
- II. Návrh na uspořádání semináře
- III. Tézé hlavních referátů
- IV. Informace o semináři s přihláškou k účasti
- V. Seznam pracovišť, na která byla odeslána informace o semináři
- VI. Materiálně technické zabezpečení semináře

Zpracoval:

dr. M.Kodým CSc, vědecký
tajemník kolegia

Předkládá:

čl.koresp. J.Linhart,
předseda vědeckého kolegia pedagogiky
a psychologie ČSAV

Návrh usnesení:

P r e s i d i u m

- 1) bere na vědomí předložený návrh na uspořádání celostátního semináře v oborech pedagogika a psychologie;
- 2) jmenuje organizační komisi pro přípravu celostátního ideologického semináře ve složení uvedeném v příloze II. a ukládá předsedovi vědeckého kolegia pedagogiky a psychologie ČSAV čl.koresp.J.Linhartovi zabezpečit přípravu semináře;
- 3) ukládá řediteli Ústřední správy pracovišť ČSAV s. ing. Z.Radimskému finančně a materiálně zajistit uspořádání semináře;
- 4) ukládá čl.koresp.G.Pavlovičovi, členu presidia, předložit návrh na zabezpečení semináře oddělení školství a vědy ÚV KSČ.

N á v r h

na uspořádání celostátního ideologického semináře komunistů
v oborech pedagogika a psychologie
=====

1. Zdůvodnění návrhu

Na základě rozhodnutí stranických orgánů navrhuje se svolat koncem dubna 1973 dvoudenní celostátní ideologický seminář komunistů v oborech pedagogika a psychologie.

Tematické zaměření celostátního semináře "Ideologické problémy rozvoje marxistické pedagogiky a psychologie" odpovídá požadavkům, které na uvedené vědy kladou závěry XIV. sjezdu KSČ z května 1971 a Usnesení předsednictva ÚV KSČ "O dalších úkolech ideologické práce strany po XIV. sjezdu" z října 1972.

XIV. sjezd KSČ zdůraznil důležitost aktivní účasti společenských věd při rozpracování cílů společnosti a možností jejího rozvoje. Pedagogika a psychologie jako významné společenské vědy se musí při plnění tohoto komplexního úkolu výrazně uplatnit. Obě vědy svým zaměřením mohou přispět především vědeckým zdůvodněním problémů zdravého utváření osobnosti v podmínkách vědeckotechnické revoluce, v níž roste význam lidského činitele a mění se charakter jeho činnosti. V cílevědomém vytváření životních podmínek socialistického člověka, v umění rozvíjet a mobilizovat jeho tvůrčí schopnosti, jeho morální kvality a další vlastnosti spočívá úspěšný rozvoj celé naší socialistické společnosti. V těchto souvislostech si českoslovenští pedagogové a psychologové uvědomují svoji historickou odpovědnost a učiní vše pro jednoznačnou socialistickou angažovanost.

Podmínkou aktivizace a nového nástupu je vyrovnat se definitivně s nedostatky minulosti, kdy tvůrčí vědecké úsilí bylo oslabováno nesprávnými tendencemi, zejména ideologicky scestnými koncepcemi, které souvisely s podceňováním marx-leninského učení v pedagogické a psychologické teorii a praxi.

V současné době, po dovršení první fáze konsolidace, jsou již vhodné podmínky pro setkání komunistů v oblasti pedagogických a psychologických věd a projednání základních úkolů, které vyplývají těmto vědám z perspektivních programových cílů společnosti. Význam takového setkání a jednání je zdůvodněn nezbytností intenzivního zapojení vědy do praxe řízení rozvoje naší společnosti.

2. Organizační a obsahové zajištění celostátního ideologického semináře v pedagogice a psychologii

Pořadatel : Oddělení školství a vědy ÚV KSČ spolu s presidiem ČSAV

Připravuje: Organizační komise pro přípravu celostátního ideologického semináře ve složení:

čl.koresp.G.Pavlovič, člen presidia ČSAV

dr. M.Pavelková, SP ČSAV

čl.koresp.J.Linhart (předseda),

čl.koresp.V.Chmelař,

prof.K.Angelis CSc,

prof.O.Baláž CSc,

prof.M.Cipro DrSc,

dr.J.Čepelák CSc,

dr.M.Kodým CSc (tajemník),

prof.B.Kujal CSc,

dr. S.Mařan CSc,

prof.T.Pardel DrSc,

doc.J.Sedlák CSc,

Doba a časový program:

26. - 27. dubna 1973

26. dubna 9,30 - 12,00 zahájení a hlavní referáty

13,30 - 17,00 koreferáty

27. dubna 9,00 - 12,00 diskusní příspěvky-závěry

Místo: Sekretariát ÚV KSČ, Praha 1, nábřeží Kijevské brigády 12, Praha 1 (zasedací síň)

Ubytování: zařízení ČSAV v Liblicích (pro mimopražské účastníky)

Stravování: obědy ÚV KSČ, večeře a snídaně DVP Liblice.

Účast: 120 vybraných vedoucích pracovníků v pedagogice a psychologii (pouze členové KSČ) a pozvaní hosté.

Klíč účasti: pedagogové 70 osob

psychologové 50 osob

Text informace o semináři s přihláškou k účasti viz příloha III.

Seznam pracovišť, na která byla odeslána informace o semináři, viz příloha IV.

Obsahové zajištění:

A. Referáty:

Dva hlavní referáty v rozsahu 20-25 stran. Pro přípravu referátů jsou jmenovány pracovní skupiny:

psychologie : ss. Linhart, Chmelař, Sedlák, Čepelák, Kodým, Pardel, Kováč

pedagogika: ss. Pavlovič, Kujal, Angelis, Baláž, Císař, Cipro, Mařan, Galla, Opata, Sýkora.

Oba hlavní referáty budou vzájemně koordinovány.

Téze hlavních referátů viz příloha III.

Konečný text referátů bude zpracován do konce března a konzultován do 10.dubna 1973. Referáty přednesou za psychologii čl.koresp.J.Linhart, za pedagogiku prof.B.Kujal.

B. Koreferáty:

Podrobnější rozpracování některých myšlenek hlavních referátů - časový limit 30 min.

Psychologická komise navrhuje koreferáty (jde o pracovní názvy) a přednášející:

Ideologické otázky v teorii a praxi psychologických věd na Slovensku (prof. T.Pardel DrSc)

Kritika buržoasních teorií v psychologii (doc.J.Sedlák CSc)

Ideologické otázky v prognóze psychologie (dr.M.Kodým CSc)

Pedagogická komise navrhuje tyto koreferáty a přednášející:

Problematika metodologie v pedagogickém výzkumu (prof.K. Angelis CSc)

Vztah pedagogické vědy a školské politiky (prof.M.Cipro DrSc)

Otázky dalšího vývoje pedagogických věd s ohledem na rozvoj socialistické společnosti (prof.O.Baláž CSc)

Některé problémy pedagogických věd na Slovensku (prof.E.Sýkora)

Při přípravě koreferátů se doporučuje kooperace mezi psychologií a pedagogikou. Téze koreferátů budou připraveny do 20.3. a konzultovány stejně jako hlavní referáty.

C. Diskusní příspěvky:

Přednesou přihlášení účastníci v časovém limitu 15 min. Téze diskusních příspěvků budou shromážděny do 20.3., konečné znění diskusních příspěvků do 10.IV.

Výběr diskusních příspěvků bude proveden na základě jejich úplného znění (provede organizační komise).

Psychologická komise doporučuje, aby s diskusními příspěvky vystoupili: ss. Čepelák, Pešínová, Khol, Růžička, Janoušek, Vonko-mer, Adamovič.

Pedagogická komise doporučuje, aby s diskusními příspěvky vystoupili: ss. Císař, Mařan, Jůva, Opata, Kotoč, Galla, Dostál, Skalka, Kozel.

Materiálně technické zabezpečení - viz příloha VI.

Harmonogram přípravných prací

Rozeslání první informace	do 15. 2. 1973
Svolání organizační komise	do 21. 3. 1973
Obsahové zajištění	viz text návrhu
Výběr přihlášených účastníků	do 31. 3. 1973
Zajištění ubytování, stravování a dopravy	do 31. 3. 1973
Rozeslat delegačenky s přesným programem	do 5. 4. 1973
Zajištění vlastního průběhu semináře	do 10. 4. 1973
Závěrečná kontrola příprav	do 20. 4. 1973
Hodnocení semináře na zasedání VK	do 27. 4. 1973
Publikace materiálů ze semináře	do 15. 6. 1973

Příloha III.

T é z e

hlavních referátů

Ideologické problémy rozvoje marxistické psychologie (téze)

J. Linhart

Úvod:

Referát má analyzovat základní ideologickou problematiku v oblasti psychologických věd a vyjasnit jejich místo a poslání v rozvoji za socialismu, a to se zřetelem k vědeckotechnické revoluci. Psychologie dnes zasahuje svou analýzou lidského faktoru a mezilidských vztahů v socialistických organizacích do nejrůznějších oblastí praxe i vědy. Spolu s jinými vědami se ve smyslu XIV. sjezdu KSČ podílí na budování socialistické společnosti, kde se věda v období vědeckotechnické revoluce stává výrobní silou. Svým výzkumem tvořivé činnosti a tvůrčích procesů napomáhá psychologie k zefektivnění vědecké činnosti a k rozvoji všech oborů, v nichž je potřebí tvůrčích schopností, nevyjímaje ani vlastní výrobu a ekonomickou oblast vcelku. Svou analýzou psychických procesů a rozbořením psychického života v socialistických organizacích je psychologie s to účinně zasahovat do procesů řízení, do mezilidských vztahů na pracovištích, do kolektivních pracovních procesů a přispět tak ke zlepšení vztahů ve výrobě a k jejímu zefektivnění a tím může pomoci i ke zlepšení úrovně života naší socialistické společnosti. Pedagogická psychologie umožňuje další zkvalitnění komunistické výchovy dětí i dospělých a přispívá tak ke komplexnímu celoživotnímu formování socialistického člověka.

Vyřešení těchto velkých úkolů není možné bez toho, aniž by byl sveden zásadní ideologický boj o základní zaměření a o marxistické principy v československé psychologii. S tím je zároveň spojen boj o vědomí socialistického člověka a o ujasnění problémů socialistického životního stylu občanů naší vlasti. To vyžaduje: a) postavit se proti ideologické diverzi a proti pronikání všech nepřátelských teorií a názorů, b) očistit vědomí socialistického člověka od maloburžoasních a jiných nesprávných názorů z minulosti i současnosti. Jen za této podmínky může psychologie účinně působit na socialistické vědomí jednotlivců i celých kolektivů jak v závodech a školách, tak i rodinách. K tomu je nezbytné prohloubit analýzu ideologických otázek rozvoje psychologie v ČSSR, zejména v krizovém období a v období konsolidace.

I. Krizové období

Do roku 1948 až 1950 převládaly v psychologii různé nemarxistické směry, zejména pozitivismus. Marxistická psychologie se začíná rozvíjet na počátku padesátých let. Překlady sovětských publikací, rozvíjení pavlovské psychologie, časopis Sovětská věda, "Pedagogika a psychologie" aj. Na konci padesátých let začal vycházet časopis Československá psychologie. Vědecké kolegium pro obor pedagogiky a psychologie ustaveno až roku 1962; od té doby je možnost centrálního řízení a koordinace vědeckovýzkumné činnosti. Předpoklady pro rozvíjení psychologie v padesátých letech nebyly veliké, zejména proto, že byl nedostatek kádrů (v roce 1959 byli např. pouze 3 kandidáti psychologických věd, v r. 1961 celkem 20, v r. 1962 - 27, v r. 1970 - 136). První pracoviště pedagogické psychologie vzniká v ČSAV pouze jako oddělení až v r. 1960, Psychologický ústav ČSAV až v r. 1967. S tím souvisí i pomalé tempo rozpracovávání ideologických problémů a marxistických ideologických přístupů.

V minulosti nebyla dostatečně ani domyšlena ani realizována ideová práce v oblasti psychologie. Důsledek: 1) nejrůznější projevy oportunistu, podléhání metodologickému pozitivismu, operacionismu i idealismu; 2) individualistické tendence - uplatňování úzce osobních zájmů na úkor základních potřeb socialistické společnosti a její objednávky; 3) s tím související roztržitost výzkumné tematiky, rozpracování příliš mnoha témat; 4) v publikační činnosti prvky subjektivismu; 5) Čs. psychologická společnost se málo zabývala zásadními ideovými a koncepčními otázkami; 6) několik jedinců mezi psychology se zařadilo otevřeně do oportunistického a pravicového proudu, někteří jiní emigrovali; 7) v rámci Čs. psychologické společnosti se nesprávně politicky projevila historická a rehabilitační komise (viz proklamace), také valné shromáždění Společnosti podlehlo některým nesprávným tendencím (projev solidarity s prohlášením Svazu spisovatelů z 31.10.1968 aj.); 8) marxisticky orientovaní psychologové byli poškozováni.

II. Období konsolidace:

Začalo analýzou Čs. psychologické společnosti, činnosti vědeckého kolegia, výzkumných ústavů a kateder na vysokých školách. Analýzy však nezahrnuly všechny jevy a nebyly provedeny na prak-

tických, rutinních pracovištích. V Čs. psychologické společnosti po vytvoření nového výboru v čele s komunisty byla rozvinuta práce jednotlivých sekcí, nedostatky jsou dosud zejména v oboru obecné psychologie a metodologie.

Konsolidační proces neproběhl na všech pracovištích se stejnou intenzitou. Dodnes se projevují tendence, a to i u jednotlivců, jejichž členství v KSČ bylo zrušeno, vytvářet organizovanou opozici, pokračovat v publikační činnosti a zakládat nová detašovaná pracoviště (např. při výrobních podnicích).

Vcelku lze říci, že konsolidace proběhla v kádrové i politické oblasti, i když zde dosud zůstaly nedořešené problémy. Ideologický boj je nutno zesílit a přejít do zásadního nástupu.

III. Současný stav

Současný stav je projevem toho, že dosud nebyly dořešeny některé základní otázky v předchozích obdobích. Pozornost vyžadují zejména tyto oblasti: 1) Je nutno principiálně dořešit dosud odkryté otázky, které nebyly v minulém období z různých důvodů vyjasněny, a které působí značné obtíže v současném rozvoji psychologie. 2) Je nutno prohloubit práci v ideologické oblasti v metodologických základech psychologie z hlediska historického a dialektického materialismu a zajistit vazby na základní filosofická východiska marxismu-leninismu. Zintenzivnit boj s buržoasní ideologií, zejména s jejími domácími variantami v českém pozitivismu a v tvarové psychologii. Na prvním místě je třeba kritizovat teoreticko-metodologická východiska behaviorismu a nebehaviorismu, dále operacionalismu. Tuto kritiku nutno chápat jako dlouhodobý perspektivní úkol. Dále je potřebí kriticky analyzovat freudismus, viz např. psychologické a filosofické názory E.Fromma¹, existencialismu aj. V oblasti sociální psychologie je nutno obnovit její původní správný vztah k historickému materialismu a její návaznost na něj. Tam, kde není odborná práce prolnta marxistickou ideovostí, vede na scestí. Více pozornosti je třeba věnovat rozpracování teorie psychického vývoje člověka v jeho celoživotním průběhu v podmínkách socialismu. Nutno prohloubit kritiku buržoasních pojetí morálky zejména z hlediska výchovy dítěte. V oblasti ekonomické a sociální psychologie kritizovat teorie kladoucí tržní kalkulaci s vlastním chováním jakožto odraz soudobé kapitalistické konzumní

společnosti do základů interpersonálního chování vůbec. Kriticky analyzovat teorie adaptace vycházející ze symbolického interakcionismu a existencialisticky orientované teorie, které jednostranně akcentují individuální aktivitu bez ohledu na společenskou determinaci subjektu. 3) Je nutno zřetelněji ideologicky řídit publikační činnost. Více angažovat členy strany do publikací a přednášek. Ojedinele se dosud objevují články vyloučených členů KSČ (I. Plaňava, Věda a život, květen 1972).

IV. Perspektivy

1) Marxistická psychologie se bude dále rozvíjet nejen jako důležitá disciplína v systému věd, ale stále intenzivněji a bezprostředněji se bude podílet na řešení praktických úkolů. Usnesení XIV. sjezdu strany otevírají před ní nové perspektivy, v nichž může účinně přispět k uskutečňování všestranného komplexního rozvoje socialistické společnosti. Prvním základním úkolem je přechod od převážně extenzivního rozvoje naší ekonomiky k jejímu rozvoji intenzivnímu. Tento proces je těsně spjat s nástupem vědeckotechnické revoluce a s takovými změnami v ekonomické základně, které budou vyžadovat mimořádné vypětí sil a soustředění pozornosti na podstatné zlepšení organizace výroby, celého systému jejího řízení, na komplexní racionalizaci. Intenzivní rozvoj socialistické ekonomiky staví před nás řadu problémů také psychologické povahy. Vyřešení těchto otázek může k tomuto zintenzivnění přispět, a to jak v samotné vědě, tak i v technice, ve výrobě, při racionalizaci pracovních procesů, při dalším rozvíjení pracovních schopností, při řešení problémů motivace, tvořivosti a vzájemných vztahů lidí v pracovních kolektivech, při vypracovávání obecné teorie pracovní činnosti člověka v podmínkách současné výroby, při jasnějším a přesnějším vymezení její struktury a mechanismů její regulace. Stojí před námi problém automatizovaných systémů řízení, problém vzájemného působení zařízení na člověka v oblasti inženýrské psychologie, problém zvyšování kvalifikace a převýchovy pracujících tak, aby se mohli kvalifikovaně podílet na socialistické výrobě.

2) S tím souvisí potřeba dále rozpracovávat perspektivní koncepci rozvoje psychologických věd a upřesnit zaměření základního i aplikovaného výzkumu. To se zejména týká celé řady odvětví, která

mají bo
lismu,

mají bezprostřední návaznost k praxi výstavby a budování socialismu, k teorii řízení a výchovy v socialistické společnosti. Dosáhnout rozvojem dělby práce a na základě socialistické objednávky maximální efektivity výzkumu. Rozvíjet v plném rozsahu teoretické a metodologické otázky obou oborů, protože jen tak lze zajistit exaktní výzkum do budoucna. V souvislosti s vypracováním prognóz propracovat do 90 let výhled rozvoje psychologie a neřešit úkoly pouze krátkodobě. Je potřeba dosáhnout stádia plánovitého řízení sociálních procesů a možnosti včasného zásahu do nich. To vyžaduje dosáhnout předstihu v teoreticko-koncepční práci. Je důležité nutno zintenzivňovat interdisciplinární spolupráci ve výzkumu. Psychologický výzkum je třeba chápat jako výzkum komplexní.

3) V celé oblasti psychologie je potřeba prohloubit a zintenzivnit spolupráci se socialistickými zeměmi, zejména se SSSR, a to z hlediska integrace socialistické vědy. Je potřeba prohloubit a dále upřesnit ideovou analýzu v celé oblasti psychologie a při kontrole a vytyčování projektů více přihlížet k ideologickým aspektům dané problematiky. Urychleně zařadit výzkumné úkoly k řešení speciálních ideologických otázek psychologie jako celku, tak jejích jednotlivých disciplín. Je nutno vypracovat nové marxistické učebnice, zaměřit výchovu nových psychologických kádrů více ideologicky. Pracovat plánovitě a soustavně v oblasti kritiky západních buržoasních a antikomunistických ideologických směrů, tak jak bylo uvedeno dříve sub III. Ponechat perspektivně jednooborové studium psychologie na vysokých školách. Výchovu nových kádrů zaměřit k socialistickému a komunistickému uvědomění více, než tomu bylo dosud.

Zvláštní důraz je třeba klást na pedagogickou psychologii v těch jejích oblastech, kde jsou spojeny s praktickou komunistickou výchovou a vyučováním dorůstajících pokolení, dále na vývojovou a sociální psychologii. Jak vyučování, tak i výchova mohou být efektivní jen při dobré znalosti zákonitostí formování osobnosti socialistického člověka, jeho morálního profilu, přesvědčení, vůle, charakteru, osvojování si dovedností, znalostí i návyků, formování aktivního samostatného myšlení, všestranného rozvoje schopností. Pochopení zákonitostí psychické činnosti člověka, rozvoje psychických procesů, funkcí, vlastností, objasnění potenciálů psychického rozvoje má podstatný význam pro řešení

ni fundamentálních pedagogických problémů, jako je např. stanovení obsahu vzdělání, vypracování nejefektivnějších metod vyučování a vyhodnocení výsledků pedagogického působení, zdokonalování pracovní výchovy a profesionální orientace apod.

Nutnou podmínkou zvýšení efektivity výchovné práce při formování komunistického světového názoru nejširších mas pracujících je studium a znalost psychologických mechanismů působení na chování a vědomí člověka, na chování různých sociálních skupin, především pracovních kolektivů, studium psychologických mechanismů formování veřejného mínění atd. To jsou úkoly stojící před sociální psychologíí, která ovšem musí především revidovat své teorie i metody z hlediska marxistických zásad. Důležité úkoly stojí i před klinickou psychologíí a mentální hygienou, které mají pečovat o duševní zdraví našich pracujících.

Oddělení školství a vědy ÚV KSČ spolu s presidiem ČSAV pořádají celostátní seminář komunistů z pedagogických a psychologických věd na téma

Ideologické problémy rozvoje marxistické pedagogiky a psychologie

Seminář se bude konat 26.-27. dubna 1973 v zasedacím sále ÚV KSČ Praha 1, nábřeží Kijevské brigády č. 12

Cílem semináře je kriticky zhodnotit ideologické problémy v předkrizovém a krizovém období, v průběhu konsolidace i v současné době, a rozpracovat ideologické problémy rozvoje pedagogiky a psychologie v dalším období.

Žádáme Vás, abyste na tento seminář delegovali člena KSČ, který pracuje v uvedených oborech, příp. i více pracovníků - členů KSČ (na Vámi připravené přihlášce podle našeho vzoru). Počet účastníků je limitován prostorovými možnostmi. V případě velkého počtu přihlášených přípravný výbor provede redukci. Účastníci semináře mohou přednést konkrétní a adresné diskusní příspěvky v časovém rozsahu max.15 min. Přihlášky zašlete do 28.února 1973 a podrobné téze diskusního příspěvku v pěti kopiích je nutno zaslat do 15. března 1973

Ubytování a stravování je zajištěno v zařízení ČSAV v Liblicích; cestovné hradí vysílající organizace. Veškerou korespondenci adresujte sekretariátu vědeckého kolegia pedagogiky a psychologie ČSAV, Kořenského 1, 150 00 Praha 5 - Smíchov. Delegační lístek zašleme na adresu Vámi delegovaného pracovníka

Zde odstříhnete:

Pracoviště: . . . . .

Přihláška k účasti

Na seminář "Ideologické problémy rozvoje marxistické pedagogiky a psychologie" je naším pracovištěm delegován:

. . . . .
pracovní zařazení: . . . . .
adresa a PSČ. . . . .

Přednese diskusní příspěvek na téma:

Žádám o ubytování ze dne 26. na 27.4.1973   ano   -   ne

Doporučení ZO KSČ:

Podpis vedoucího pracovníka:

Seznam pracovišť, na která byla odeslána informace o semináři s přihláškou

- Psychologický ústav ČSAV, Praha 1, Purkyňova 2
 Pedagogický ústav J.A.Komesnkého ČSAV, Praha 1, Mikulandská 5
 Psychologická laboratoř ČSAV, Mendelovo n. 1, Brno
 Ústav experimentálnej psychológie SAV, Bratislava, Kocelova 17
 Pedagogický ústav SAV, Bratislava, Gondova 2
 Odd. výchovy kádrového odboru ČSAV, Praha 1, Národní č. 3
 Výzkumný ústav pedagogický, Praha 1, Mikulandská 5,
 Výzkumný ústav odborného školství, Praha 1, Karlovo n. 17
 Výzkumný ústav pedagogický, Bratislava, Štúrova 5
 Psychologický ústav FF UKo, Bratislava, Gondova 2
 Výzkumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, Bratislava
 Legionárska 10
 Ústav normálnej a patologickej fyziológie SAV, Bratislava Šinkiewice
 Fyziologický ústav ČSAV, Praha 4, Budějovická 1083 zova č.1
 Ministerstvo školství ČSR, Praha 1, Karmelitská 8
 Katedra psychologie FF UK, Praha 1, Celetná 20,
 Katedra pedagogiky FF UK, Praha 1, Celetná 20
 Katedra pedagogiky PF UK, Praha 1, Rettigové 4
 Katedra psychologie PF UK, Praha 1, Rettigové 4
 Katedra psychologie a pedagogiky FF UJEP, Brno, Arne Nováka 1
 Katedra psychologie a pedagogiky PF UJEP, Brno, Poříčí 31
 Katedra psychologie FF UPa, Olomouc, Křižkovského 10
 Katedra pedagogiky a psychologie PF UPa, Olomouc, Žerotínovo n.2
 Katedra pedagogické psychologie FF UKo, Bratislava, Gondova 2
 Katedra obecné psychologie FF UKo, Bratislava, Gondova 2
 Katedra vysokoškolské pedagogiky FF UKo, Bratislava, Gondova 2
 Katedra pedagogiky PF, pracoviště Brandýs n./L.
 Katedra pedagogiky a psychologie PF, Hradec Králové
 Katedra pedagogiky a psychologie PF, Plzeň 1, pošť.schr. 319
 Katedra pedagogiky a psychologie PF, Ústí n./L.
 Katedra pedagogiky a psychologie PF, Ostrava, Revoluční 17
 Katedra pedagogiky FF UPJŠ, Prešov
 Katedra pedagogiky a psychologie PF, Bánská Bystrica,
 Katedra pedagogiky a psychologie PF, Prešov
 Katedra pedagogiky a psychologie PF, Nitra
 Katedra pedagogiky PF UKo, Trnava
 Katedra pedagogiky a psychologie PF, České Budějovice

Škoda, n.p. útvar psychol. a sociol. Plzeň, Tylova ul
Výzkumné pracoviště HPS-ČSLA, Praha 6, Tychonova 1

Krajská pedagogicko psychologická poradna Plzeň, Tylova 15

Krajský pedagogický ústav, Praha 1, Týn 3

KPÚ, Praha 5, Zborovská 11,

KPÚ, Brno, Žerotínovo n.3

KPÚ, Pošeň, Bratislava, Tomašíkova 2

KPÚ, Plzeň, ul. B. Smetany 13

KPÚ, Ústí n./L. ul. České mládeže

KPÚ, Hradec Králové, Pospíšilova 13,

KPÚ, České Budějovice, Vrchlického nábř.

KPÚ, Ostrava

KPÚ, Košice,

KPÚ, Bánská Bystrica, Moyzesova 21,

KPÚ, Olomouc, Školní 2

KPÚ, Prešov, Národního frontu

Pedagogické museum JAK, Valdštejnské n. Praha 1